

potrebni, obtežujoči material. Kljub temu v Udovičevi sproščeni fantazijski igri vez z realnostjo ni pretrgana, saj je ne snuje samovoljno; v njej je v veljavi le smotrni red, red zamisli, katere izvor pa ni nasilna konstrukcija, kajti pesnikova ideja se hrani iz globokih, intimno doživetih spoznanj.

Svojevrstni idejni vsebini Udovičeve poezije ustreza tudi njena formalno estetska podoba, ki nikakor ni več vezana na stare, normativne kalupe. Novi vsebini, prirejani po novih ustvarjalnih načelih, ustreza Udovičev izraz, ki je iznajdljiv in rafinirano voljan, tako da v nas gibko zaigra klaviatura Udovičevih kompliciranih razpoloženj. Ta razpoloženja ustvarja Udovič največkrat s pomočjo metaforike; prav zaradi neverjetne izbrušenosti, s katero najde najtanjšim miselnim odtenkom ustrezno prisposodobno, pa se mu le-ta ne javlja kot nekakšna metaforična slikovitost, ki bi bila sama sebi namen; le svojo vizijo o življenju izredno skrbno s tenko uglašnim posluhom za notranjo ubranost verza izraža s pomočjo metaforičnih zvez, ki se kljub novosti in izvirnosti vrste v izredno čisti, naravni liniji, da se nam zdi, kot da jih že od nekdaj poznamo in da so tako rekoč del nas samih.

Marjan Brezovar

NADA GABORVIČ, KALI PRIHODNOSTI

Novi roman Nade Gaborovič z naslovom *Kali prihodnosti* lahko na splošno označimo kot lep in zanimiv tekst. Prizorišče je mladinska proga Brčko—Banovići dobro leto po končani vojni, središčna tema ljubezen med grškimi partizanom Alkijem, sedaj brigadirjem na progi, in medicinko Vito iz ljubljanske študentske brigade. V romanu je dobro zadeta psihoza povojnega časa, ko so preživete strahote še orale po ljudeh; tudi oba mlada ljubimca — predvsem velja to za Vito — se s težavo trgata iz razdvojenosti, oziroma iz čustvene letargije, ki jo jima je pustila vojna. Vito so hude preizkušnje v koncentracijskem taborišču tako usodno prizadele, da je izgubila vero v lepote življenja in v ljudi, tudi fanta teži nesrečna mladost. Zdaj drug ob drugem doživljata prvo veliko srečo, nad katero pa kot mora leži senca mučne preteklosti, kratkotrajne sedanosti in negotove prihodnosti. A ljubezen le opravi svoje. Alki se od začetka do konca romana moralno očiščuje, osrečuje ga spoznano dejstvo, da zmore ženska nuditi moškemu še dosti več kot samo seksualne užitke, tudi dekleta doživi popolno čustveno prerojenje, ob fantu spet najde vero v življenje, kljub temu, da je *happy end*, ki ga je pričakoval bravec, izostal.

Pri vsem tem pa pisateljica vendarle pripisuje ljubezenskemu čustvu v dekletovem in prav tako v fantovem očiščevanju ter v zopetnem sprejemanju vere v ljudi prevelik pomen; kot da bi bila erotika edino, zaradi česar je vredno živeti. To avtoričino spoznanje je čisto njeno, subjektivno, zato ima le relativno vrednost in je kot osnovna teza romana manj prepričljivo, dasi je zelo spretno in domiselno oblikovano.

V romanu ni mnogo fabule, zlasti ekspozicija je dolgovezna. Alkijevo iskanje dekleta je že kar dolgočasno branje, zato pa je zorenje erotičnih odnosov med obema partnerjema subtilno prikazano, čeprav je vsa zgodba risana

* Nada Gaborovič, *Kali prihodnosti*. Založba Obzorja. Maribor, oktobra 1962. Opremil Oto Polak.

z romantičnim pridihom. Pa še nekaj je, česar pisateljica verjetno ni hotela doseči: Alki sicer odkrije Vito, a v nadaljnjem razvoju medsebojnih odnosov je fant nasproti dekletu dokaj pasiven, usmerjevalec njunega razmerja ni več on, ampak ona. Tako je avtorica nehote napravila iz Vite glavnega protagonista in s tem zopet pokazala subjektiven, celo osebnoizpoveden odnos do snovi.

Bolj kot pri Viti in Alkiju je Gaborovičeva dokazala smisel za psihološko označevanje oseb pri grškem polkovniku Zaharidesu, ki je najbolje izdelan lik v romanu. V sebi združuje vojno trdoto in zakrito človečnost, pa se te zadnje še sam komaj zaveda, ker so jo bučni dogodki časa potisnili čisto na dno, in jo zato občuti kot nekaj tujega, v tistem času nepotrebne. Ta sodba pa velja le na splošno. V podrobnostih sta tudi glavni osebi v svojih meditacijah elementarni, pisateljica tudi pri njiju kaže močan posluš za prtajene čustvene vzgibe v človeku.

Slabša kot v centralni zgodbi je Gaborovičeva v epizodah, ki se često le slabo skladajo z naraščanjem erotične ekstaze v Viti in Alkiju. Bravcu ni docela jasno, čemu je potrebna Alkijeva nekoliko sentimentalna dogodivščina z neznano črnolasko v Beogradu. Ob tem dekletu naj bi fant prebrodil najhujšo notranjo krizo, naj bi torej ob njej dosegel vrhunec svojega očiščevanja. Za tak odločilni moment v fabuli pa so prizori v Beogradu preveč medli, prisiljeni, še posebej črnolaska ni prikazana tako, da bi kot osebnost s tragično usodo mogla nuditi razdvojenemu Alkiju kako novo spoznanje. Prav tako umetno skonstruirano je srečanje Alkija in Vite s starima zakoncema na koncu romana. Pisateljica je najbrž ob tej priliki skušala v mladih ljubimcih — ali v bravcu — do kraja utrditi prepričanje o nekem smislu usodnega trpljenja, žrtvovanja in odpovedi, a se ji je to slabo posrečilo. Drugače pa je življenje na mladinski progi kot okvir, v katerem se zgodba dogaja, podano v pravnji meri, brez kake vsiljive tendenčnosti ali aktivizma — to velja tudi za grške brigadirje —, tako da je to resnično življenje mladine na delovni akciji, tako da se ta okvir harmonično zliva z dogajanjem v obeh glavnih akterjih.

S pričujočim romanom je Gaborovičeva izpričala nesporen pisateljski talent. Njena moč je v psihološko dognanih dialogih ter v odkrivanju tistega, kar je v človekovi notranjosti bistveno, enkratno, tragično ali osrečujoče, to še posebej takrat, kadar gre za erotiko, ki je, vsaj tako kaže, njena najbolj priljubljena tema.

Jože Šifrer

NADA MATIČIČ, GOZD JE ONKRAJ HRIBA

Današnja literarna praksa na Slovenskem se oblikuje v več smereh, ki se lahko med sabo prepletajo ali pa so docela avtonomne. Ena od teh bi bila težnja po odkrivanju človekove najgloblje individualnosti, po prodiranju v njegov nemir in v iskanje samega sebe, druga pa si prizadeva upodabljati objektivni svet našega časa z vsemi dejstvi, kakor jih na nas kopiči hiter razvoj tehnike in družbenega življenja sploh. To sta le dve smeri; sta pa dominantni in včasih zelo očitni, drugič spet komaj zaznavni, v nekaterih primerih se zdru-

* Nada Matičič, *Gozd je onkraj hriba*. Založba Obzorja. Maribor, junija 1962. Opremil Janez Vidic.